

16+

Літаратура і мастацтва

Газета творчай інтэлігенцыі Беларусі

№ 33 (5242) 18 жніўня 2023 г.

ISSN 0024-4686

Прынцып
«залатога
сячэння»
стар. 4—5

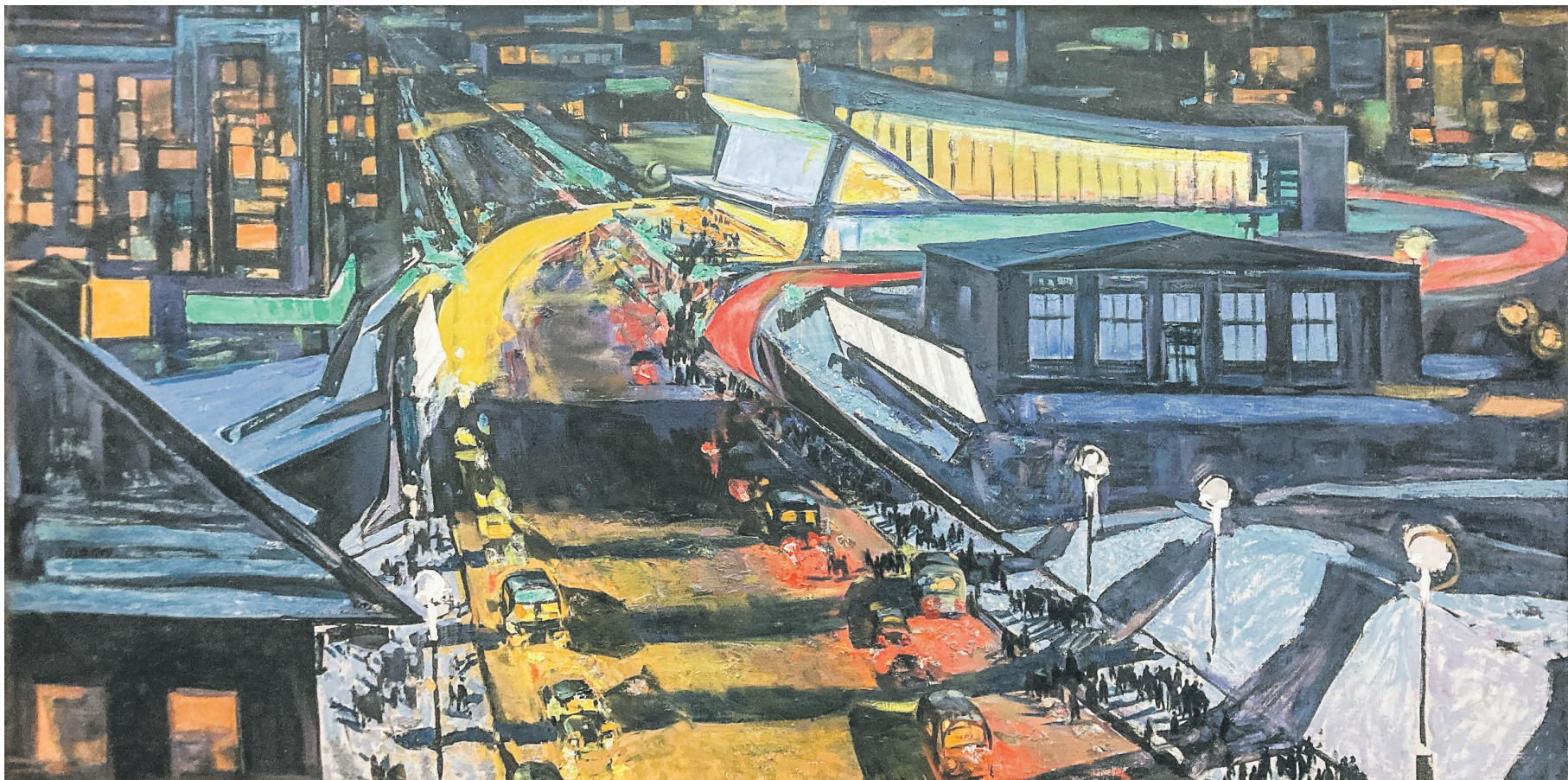

Надзённае,
набалелае,
вострае
стар. 6

Сюжэт:
інтэрпрэтацыя
і арыгінал
стар. 13

Радасць жыцця

Барыс Аракчэў «Вячэрні Мінск. Палац спорту», 1967 г.

Шумны Мінск, спякотны Мінск і ў той жа час такі стрыманы Мінск хутка адзначыць свой чарговы дзень нараджэння. Свята заўсёды адзначаюць пышна: у праграме, як правіла, — фестывалі, выстаўкі, тэатральныя пастаноўкі, канцэрты... Хоць патрабавальнага мінчаніна гэтым, зразумела, не здзівіць — ён прывык да аблічча роднага горада, не заўважае асаблівасцей яго характару, абыходзіць увагай яго мілыя звычкі і часам круты нораў.

Сталіцы Беларусі сёлета спаўняецца 956 гадоў. Грамадства будзе адзначаць яго 9 і 10 верасня. Ідзе падрыхтоўка, ужо агучана праграма, су гараджан тым часам вымалёўваюцца свае планы... Бо агульнае, нават самае вялікае і раскошнае свята хочацца зрабіць асабістым. І калі ўрачыстасць «абрастае», здавалася б, нязначнымі драбніцамі, незаўважнымі для многіх цікавосткамі, уласнымі пуцявінамі, тады яна насамрэч адбылася.

Апакуль горад рыхтуецца да святкавання, яго насельнікам прапаноўваюць азірнуцца і паглядзець на іншы Мінск, а гэта значыць — успомніць мінулае і параўнаць яго з цяперашнім. Нядаўна ў Мастацкай галерэі Міхаіла Савіцкага пачала працаваць выстаўка «Мінскі настрой». Больш за 60 твораў жывапісу і графікі ў жанрах гарадскога пейзажа, партрэта, сюжэтна-тэматычнай карціны можна ўбачыць у часовай экспазіцыі. Усё гэта работы пераважна савецкага перыяду, на палотнах — сілуэты гістарычнага цэнтра і жылых кварталаў, пасляваенная архітэктура, святочныя вуліцы... Атмасфера мінулых дзесяцігоддзяў зачароўвае. Што гэта — любоў да ўсяго, што прайшло і пакінула светлыя ўспаміны? А мо настальгія, уласцівая ледзь не любому чалавеку? Ці проста ўласціvasць памяці, што ідэалізуе былое? Гэта ўсё пытанні да нас, глядачоў, бо мастакі, якія стваралі адметныя карціны, разважалі зусім інакш. Сведкі той ці іншай эпохі, яны адлюстроўвалі рэчаіснасць, але адначасова імкнуліся паказаць асабісты Мінск, сваё свята жыцця.

Працяг на стар. 12 ►

Спакой замкнёнага кола

Многія даследчыкі заўважаюць: айчыннаму мастацтву не хапае дынамікі ў кампазіцыі. Натуральна, ёсць цудоўныя прыклады жывапісу бытавога жанру ці, напрыклад, батальнай карціны, аднак агульны стан акрэслены. Між тым пакуль складана сказаць пра тых ці іншых тэндэнцыі сучаснасці — усё ж знаўцы часцей аналізуюць мінулае. Але з упэўненасцю можна прыводзіць прыклады і звяртацца да творчасці асобных сённяшніх мастакоў.

Да дынамікі ў кампазіцыі, несумненна, імкнецца маладая мастачка Марыя Сыракваш, якая за апошнія некалькі гадоў здабыла ўвагу публікі — яе творы былі высока ацэнены гледачамі і мастацтвазнаўцамі не толькі на персанальных выстаўках, але і ў зборных праектах. Днямі з'явілася магчымасць убачыць новыя (і не толькі) работы Марыі Сыракваш — у прасторы ZAL #2 Палаца мастацтва працуе яе «ПРА RADZIMA». Тут упершыню можна ўбачыць жывапіс аўтара.

Праект «ПРА RADZIMA» прысвечаны гістарычным караням і вытокаам. Так, Марыя Сыракваш выказвае

свае пачуцці да роднай зямлі. Апроч прапановы разнастайных трактовак і прачытанняў тэм і вобразаў, яна задае вострыя пытанні. Фармулёўкі могуць быць наступныя: ці можа падарожжа ў мінулае стаць

Даведка «ЛіМа»

Марыя Сыракваш нарадзілася ў Мінску ў 2000 годзе. Прафесію спасцігала ў Мінскай дзяржаўнай гімназіі-каледжы мастацтваў (2008—2019 гады), затым у Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, на адзяленні графікі. Удзельнічае ў групавых выстаўках, арганізоўвае персанальныя, не абыходзіць увагай і конкурсы. Марыя Сыракваш працуе ў разнастайных графічных тэхніках, сярод якіх — лінарыт, гравюра на кардоне і пластыку, малюнак вугалем. Спрабуе сябе таксама ў галіне акварэльнага жывапісу.

«Прадчуванне», 2022 г.

вобразы з элементамі стрыт-арту. Гэта другая асабліваць выстаўкі, якая вабіць найперш юнакаў і дзяўчат падкрэсленым, хоць і крыху ўмоўным, разняволеннем. Трэцяе, на што нельга не звярнуць увагу, — глыбіня аўтарскай думкі. Нягледзячы на перавагі ў пабудове канцэпцыі выстаўкі, Марыя Сыракваш прапаноўвае

сাপраўды ўдалым і вартым увагі? Ці здольны ўспаміны пра былое не прыносяць боль? Наколькі значная для беларусаў традыцыйная культура? Як сучаснікі ставяцца да фактаў яе знішчэння, забыцця, якое так ці іначэй назіраецца? Марыя Сыракваш часам прапаноўвае адказы, але не настойвае на правільнасці свайго меркавання, не імкнецца пераканаць суразмоўцу-гледача.

Першае, што кідаецца ў вочы пры знаёмстве з выстаўкай, — усё тая ж дынаміка, хоць, дарэчы, і не паўсюдная. Мастачка смела пазбаўляецца сіметрыі, эксперыментуе з кантрастам форм, тонаў, фактуры. Хоць ад відавочнага дысбалансу пакуль адмаўляецца — тут бачыцца толькі перспектыва. Не новае, але для Беларусі нязвычайнае — Марыя Сыракваш злучае традыцыйныя

«Абарак», 2023 г.

творы, напоўненыя меланхоліяй і шчымлівым напамінам аб мінуўшчыне. Тут на першым плане ўжо ставіцца — з дапамогай карцін гледачу перадаецца пачуццё некаторага спакою. Але іх змест і супастаўленне з іншымі работамі могуць падказаць, што зноў жа паўстаюць філасофскія пытанні, звязаныя з адсутнасцю развіцця, з адчуваннем замкнёнага кола, з засяроджанасцю на незаўздросным лёсе тых ці іншых традыцый, культурнай спадчыны.

Выстаўка «ПРА RADZIMA» працягнецца да 3 верасня. Яе куратарам выступае Кацярына Янкоўская.

Яўгенія ШЫЦЬКА

«Захад», 2021 г.

Прывабнасць — у тонкіх нюансах

Выстаўка жывапісу Серафімы Патапавай (1945—2019) адкрылася ў галерэі «Ракурс» Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі яшчэ ў маі. Адбылася ўрачыстасць, працягваецца работа праекта, але, як падаецца, дастатковай увагі з боку гледача да яго няма. Можа быць, летняя пара, так бы мовіць, перашкаджае наведвальнасці, а мо публіка проста не знаёмая з творчасцю мастачкі і не разумее, ад чаго адмаўляецца. Тут час нагадаць: экспазіцыя будзе працаваць да 16 кастрычніка, завітвайце!

У адкрыцці выстаўкі прынялі ўдзел намеснік генеральнага дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Віктар Шшыбытка, выкладчык мінскай студыі «Мастакі,

якія танцуюць», вучаніца Серафімы Патапавай Наталля Нялецкая, муж мастачкі Уладзімір Патапаў, літаратар, аўтар кнігі «Адкуль бяруцца снежныя барсы» Сяргей Філімонаў. Але галоўны гасць прэзентацыі — Ларыса Фінкельштэйн. Мастацтвазнаўца, заснавальнік першай беларускай галерэі «БРАМА», член Беларускага саюза дызайнераў, Беларускага саюза крытыкаў, Беларускага саюза мастакоў, Міжнароднай асацыяцыі мастацтвазнаўцаў выступае куратарам часовай выстаўкі ў галерэі «Ракурс».

Серафіма Патапава была мастачкай-станкавісткай, дэкаратарам, жывапісцам, заснавальніцай і кіраўніком унікальнай студыі «Мастакі, якія танцуюць». У своеасаблівай майстэрні выхаванцы наведвалі ўрокі самавыяўлення: там яны расказвалі і паказвалі на паперы, у танцы ці тэатральным эцюдзе тое, пра што думаюць і мараць. Заняткі праходзілі ў свабоднай форме. Гэты дзіцячы калектыў наведваў многія гарады Беларусі і замежжа. Вядома, што многія вучні студыі працягнулі свой шлях у мастацтве.

Тэматычны абсяг творчасці Серафімы Патапавай даволі шырокі, але не гэта здзіўляе, хоць цікавілі яе і цырк (тыя ж П'еро і Арлекін), і кіно (прыклад — партрэты Чарлі Чапліна ў розным узросце), і міфалогія (разнастайныя русалкі), і рэлігія (героі Евангелля)... Найперш прыцягваюць увагу інтэрпрэтацыя вобразаў знакамітых персанажаў і арыгінальныя сюжэты. Але не меней зачароўвае творчы почырк — адметныя кампазіцыі, смелыя колеравыя рашэнні, асабліваці стылістыкі сведчаць пра талент і мастацкі густ.

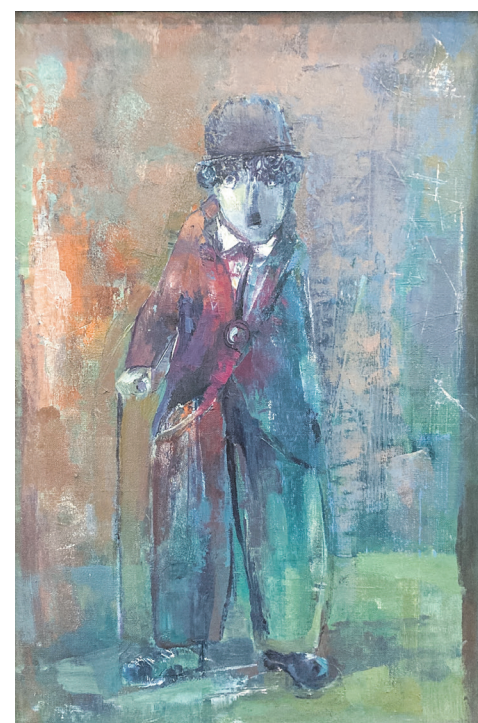
Але што вядома пра Серафіму Патапаву? Збольшага тых факты, якімі шчыра

«Змена гамы. Нацюрморт. Апошні», 2019 г.

дзеліцца яе паплечніца Ларыса Фінкельштэйн. Нарадзілася творца ў пераможны для Савецкага Саюза год. Месца з'яўлення на свет — горад Ленінград. Дзяцінства прайшло на Васільеўскім востраве. Першае каханне прывяло ў Мінск. Пасля былі іншая сям'я, праца інжынерам-канструктарам, а таксама наведванне мастацкай студыі Уладзіміра Ткачэнкі... Серафіма Патапава з поспехам прайшла курсы павышэння кваліфікацыі мастакоў-афарміцеляў ад Саюза мастакоў СССР, затым некалькі гадоў працавала па гэтай спецыяльнасці ў розных установах, кіравала студыяй. Да таго ж скончыла Завочны народны ўніверсітэт мастацтваў Міністэрства культуры РСФСР (факультэт выяўленчага мастацтва, аддзяленне станковага жывапісу і графікі).

Галоўнае, што счытаецца пры знаёмстве са спадчынай аўтара, — прыняцце жыцця ва ўсіх яго праявах. Шчасце і гора, радасць і роспач, веселасць і сум — усё гэта па-майстэрску аб'яднана ў творчасці Серафімы Патапавай. Але зроблена не прамалінейна, не груба,

«Чарлі Чаплін», 2001 г.

не мудрагеліста. Прыгажосць выяўлена ў тонкіх нюансах, у схаванасці (ці нават адсутнасці) проціпастаўленняў, у пазбаўленні ад непатрэбных кантрастаў. Ці гэта не дар?

Яўгенія ШЫЦЬКА

«Нацюрморт з рыбай», 1995 г.

